

Länsstyrelsen
Kalmar län

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Sandvik SE0330202

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyper och arters utbredning i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0330202 Sandvik

Kommun: Borgholm

Områdets totala areal: 11,6 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2015-12-15

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-14

Markägarförhållanden:

Kommunalt markäggande

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2002-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1220 - Sten- och grusvallar

6210 - Kalkgräsmarker

6410 - Fuktängar

1493 - Kalkkrassing, *Sisymbrium supinum*

1974 - Alvarstånds, *Senecio jacobea ssp. gotlandicus*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: att bevara en kustnära naturtyp sten- och grusvallar karaktäristiskt för norra Öland, värdefulla och artrika kalkgräsmarker samt de skyddsvärda arterna kalkkrassing och alvarstånds.

Motivering: mycket värdefull geologisk bildning i form av sten- och grusvallar. Kalkgräsmarker och kalkfuktängarna har en mycket artrik kärlväxtflora.

Prioriterade åtgärder: upprätthållande av hävd genom bete på kalkgräsmarkerna och kalkfuktägarna. Skyddet av området är avhängigt fortsatt skötsel av gräsmarkerna.

Beskrivning av området

Området som ligger på Ölands väst kust har en berggrund av ordovicisk kalksten. Den nordvästra delen består av klapperstensstrand intill en till havet angränsande lägre klintbildning. Söder om körvägen, som går genom området, finns en betad kalkgräsmark med inslag av ett par fuktängar. Jordskiktet är här tunt ovan kalkberget. Livsmiljöer för alvarstånds och kalkkrassing finns i området.

Vad kan påverka negativt

Observera att detta endast är några exempel på faktorer som kan skada områdets värden. Att en verksamhet är listad som ett tänkbart problem innebär inte att den är förbjuden. Vissa av verksamheterna kan omfattas av den tillståndsplikt som gäller om det finns risk för betydande påverkan på miljön i Natura 2000-området. I andra fall är inte tillståndsplikten aktuell men behov kommer att finnas att följa upp det specifika problemet. För att få närmare besked om vad som gäller i ett enskilt fall kan det vara lämpligt att ta kontakt med berörd tillsynsmyndighet som är Länsstyrelsen eller vid skogsbruksåtgärder Skogsvårdsstyrelsen.

Följer man som enskild de allmänna hänsynsregler som läggs fast i vår lagstiftning (t.ex. miljöbalken och skogsvårdslagen) eller följer regler i tvärvillkor så har man fullgjort även sina grundläggande krav på hänsyn till Natura 2000-området.

Tvärvillkor omfattar i huvudsak följande områden:

- Begränsning av högsta antalet djur i ett jordbruk
- Försiktighetsmått för gödselhantering, inklusive krav på lagringskapacitet
- Spridning av gödselmedel
- Föreskrifter om andelen höst- eller vinterbevuxen mark
- Försiktighetsåtgärder vid spridning av bekämpningsmedel

För mer information om tvärvillkor se Jordbruksverkets hemsida (www.jordbruksverket.se)

Specifika problem för områdets naturtyper och arter

Verksamheter och företeelser som generellt kan påverka naturtyperna och arterna negativt

- Upphörd, försvagad eller felaktig hävd som leder till igenväxning, förbuskning och beskogning respektive överbetning av de hävdberoende naturtyperna.
- Störd hydrologi i och utanför Natura 2000-området genom t.ex. avvattningsföretag och rensning av befintliga diken, anläggning av dammar, sprängning samt framförande av motorfordon i vattenmiljöer.
- Gödsling av naturbetesmarkerna genom sambete med vall, vinterbete samt tilläggsutfodring inom betesfällan (annat än under en övergångsperiod i enlighet med avtal).
- Läckage av bekämpningsmedel från närliggande åkermark som påverkar områdets vattenkemi och växt- och djurliv negativt.
- Inplantering av för naturtyperna främmande arter och att odlade vallväxter sprids naturligt från omgivande åkrar.
- Övergödning av naturtypen perenn vegetation på steniga stränder genom ökad pålagring med ruttande alger.
- Användning av långtidsverkande avmaskningsmedel som är negativ för den dynglevande insektsfaunan. (Rutinmässig användning av avmaskningsmedel med makrocycliska laktoner, där

avermectinerna ingår, bör undvikas. Särskilt allvarligt är användandet av bolus då detta innebär en giftspridning under flera månader.)

-Exploatering för samhällsbyggande och infrastruktur samt förändrad markanvändning, t.ex. bebyggelse, vägar, anläggningar, täktverksamhet, skogsplantering och annan exploatering.

Bevarandeåtgärder

Gällande regler:

-Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken krävs tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötsel och naturvårdsförvaltning av området.

-Natura 2000- området är en del av ett större kommunalt planlagt område. Av den kommunala byggnadsplanen från 1961 framgår att den del som är Natura 2000- område utgörs av jordbruksmark respektive allmän plats med beteckningen parkmark.

Förslag till bevarandeåtgärder för Sandvik:

-Södra delen av Natura 2000-området omfattas i nuläget av miljöersättning för bevarande av betesmarker och slåtterängar. Bete, slåtter och röjning av igenväxningsvegetation bedrivs enligt fastställda åtagandeplaner. När innevarande stödperiod upphör ska skötselavtalet förnyas, antingen genom en ny miljöersättningsperiod eller genom annat avtal.

-Utredning av behovet av utvidgning av Natura 2000-området så att området knyts samman med Knisa mosse söder om Sandvik. Hela detta område är mer eller mindre fuktiga kalkgräsmarker och utgör ett viktigt födosöksområde för ängshök och utgör dessutom troligen lämpliga växtlokaler för kalkkrassing och alvarstånd.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljningsinsatser för detta Natura 2000-område kommer att framgå av den uppföljningsplan som kommer att tas fram.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1220 - Sten- och grusvallar

Areal: 4,6 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Beskrivning av naturtypen

Sten- och grusvallar, inklusive fossila vallar, i direkt anslutning till stranden. Många olika successionsstadier förekommer. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Vegetationens utformning är beroende av hur exponerad stranden är för vind och vågor. Naturtypen är vanligen ohävdad.

Kommentarer

Sten och grusvallar förekommer i boreal och kontinental biogeografisk region.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen sten- och grusvallar (1220)

Arealen ska inte understiga 4,6 ha. Stranden skall vara exponerad för vind och vågor vilket gör att vegetationen varierar, allt från nästan vegetationsfria stränder närmast havet till strandängsvegetation i de övre delarna. Vattenkvaliteten ska vidare vara god genom att den antropogent framkallade övergödningen minskar påtagligt. Detta minskar risken för ökad pålagring av ruttnande alger. Det ska ej ske någon påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i habitatet (t. ex. strandkål, hundtunga, havtorn, saltarv, vejde, strandvial, strandaster).

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte gynnsamt. Detta beror på att vattenkvalitet i den berörda vattenförekomsten inte har gynnsam ekologisk status pga för hög grad av eutrofiering (underlaget från VISS, vatteninformationssystem Sverige).

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Torra-friska, hävdpräglade kalkgräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett rikligt inslag av örter. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Viktiga orkidélokaler är en prioriterad undergrupp av naturtypen och hyser antingen a) en riklig förekomst av orkidéer, b) en värdefull population av minst en nationellt mindre vanlig orkidéart, eller c) en förekomst (oavsett storleken) av minst en orkidéart som är nationellt eller regionalt sällsynt eller mycket sällsynt.

Kommentarer

Naturtypen är knuten till de områden i Sverige som har kalkrika jordar och förekommer främst i Skåne, Västergötland, Östergötland, Bohuslän (på skalgrus vid kusten), Uppland, Jämtland och på Öland och Gotland.

Bevarandemål

Bevarandemål för naturtypen kalkgräsmarker (6210)

Arealen ska vara minst 5,0 ha. Huvudmålet för naturtypen är att upprätthålla och bibehålla hävd genom bete. Tack vare hävden och kontinuerlig röjning av igenväxningsvegetation behålls de höga naturvärdena knutna till denna naturtyp med en mångfald av sällsynta, rödlistade och typiska, hävdgynnade arter. Kärlväxtflora är artrik med ett flertal arter av orkidéer. Marken har naturlig näringsstatus utan gödsling utom från betande djur. Ingen skadlig förnaansamling får lämnas kvar vid vegetationssäsongens slut. De för naturtypen typiska arternas populationer får inte minska påtagligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet kommer att bedömas först efter att uppföljningsinsatser har kommit igång.

6410 - Fuktängar

Areal: 2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hävdpräglade fuktängar med blååtäl eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas. Två undertyper finns:

6410 a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. ”kalkfuktängen”.

6410 b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blååtäl, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Kommentarer

Fuktängar är en vanlig naturtyp i hela Sverige och är starkt varierande beroende på geografisk belägenhet och markens beskaffenhet. Naturtypen är beroende av hävd, antingen genom bete eller slåtter.

Fuktängarna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet. Mark som på grund av igenväxning, felaktig skötsel eller annan påverkan i stort sett saknar karakteristiska arter och inte går att restaurera inom en rimlig tid bör i normalfallet inte räknas som naturtyp. Detta gäller även mark som är så starkt gödningspåverkad att kvävegynnade växter helt dominerar fältskiktet.

Bevarandemål

Bevarandemål för fuktängar (6410)

Arealen ska vara minst 2,0 ha. Kalkfuktängar som hyser ett stort antal kalkgynnade och kalkkrävande arter. Fuktängarna innehåller ett flertal orkidéarter och andra skyddsvärda arter. Fuktängarna ska förbli öppna tack vare fortsatt hävd och regelbundna röjningar av uppkommande igenväxningsvegetation. Fuktängarnas hydrologi ska vara opåverkad. För fuktängar är återkommande översvämningar viktiga. Sambete med vallar ska undvikas för att inte tillföra mer näring än det sker genom betesdjur. Typiska arters populationer får inte minska påtagligt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet kommer att bedömas först efter att uppföljningsinsatser har kommit igång.

1493 - Kalkkrassing, *Sisymbrium supinum*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Livsmiljö

Kalkkrassing växer på periodvis fuktig kalkmark, vanligen alvarmark. Arten växer på platser där markfuktigheten fluktuerar kraftigt. Den förekommer även i tidvis uttorkade pölar och myrkanter där de övriga ekologiska förutsättningarna finns (tillräckligt hög kalkhalt etc.). Många av de nuvarande lokalerna är människoskapade miljöer där den antropogena störningen gett samma förutsättningar som de naturliga lokalerna.

Önskvärd naturlig stress och störning

Arten är konkurrenssvag och klarar inte av att växtplatserna växer igen för kraftigt med högväxt vegetation av buskar mm. Den gynnas alltså av en måttligt till intensiv betesdrift.

Reproduktion och spridning

Blommorna är insektpollinerade, fröna är vindspridda, spridningsavståndet uppskattas till 10 meter. Arten har troligen en långlivad fröbank men studier saknas.

Övrigt

Artens numerär varierar mycket kraftigt med årsmånen och det kan gå flera år mellan observationer av arten på en och samma lokal.

Bevarandemål

Bevarandemål för kalkkrassing (*Sisymbrium supinum*)

Kalkkrassing (*Sisymbrium supinum*) skall finnas i en livskraftig population i vilken blomning och frösättning sker regelbundet.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

1974 - Alvarstånds, *Senecio jacobaea* ssp. *gotlandicus*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Livsmiljö

Alvarstånds växer i Sverige främst på Gotland och Öland. Den växer i torra, örtrika marker med hög kalkhalt, så kallad stäppäng. På Öland är det främst i öppna vegetationstyper dominerade av ängshavre, *Helictotrichon pratense*. På Gotland växer den huvudsakligen i gles, enbuskrik kalktallskog, gärna längs vägar och körspår.

Önskvärd naturlig stress och störning

Samtliga växtmiljöer har haft en långvarig men extensiv hävd. Alvarstånds gynnas av en måttlig störning, som håller markerna solöppna utan att påverka fältskiktet i någon högre grad.

Reproduktion och spridning

Alvarstånds frön är vindspridda, en uppskattning av spridningsavstånd är upp till 200 meter, i skog betydligt kortare.

Bevarandemål

Bevarandemål för alvarstånds (*Senecio jacobaea* ssp. *gotlandicus*)

Alvarstånds skall finnas i en livskraftig population i vilken blomning och frösättning sker regelbundet.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

Dokumentation

Artdatabanken. Faktablad för rödlistade arter. www.artdatabanken.se

Forslund, M (red). 2001. Natur och kultur på Öland. Naturvårdsprogram för Kalmar län.

Länsstyrelsen i Kalmar län.

Länsstyrelsen i Kalmar län. Kulturmiljövårdens riksintressen i Borgholms kommun. Meddelande 1997:26.

Länsstyrelsen i Kalmar län. Naturvårdens riksintressen, Öland. Meddelande 1989:14.

Uppdaterade versioner finns på Länsstyrelsens hemsida. www.lansstyrelsen.se/kalmar

Länsstyrelsen i Kalmar län. Ängs- och hagmarksinventering, Borgholms kommun. Meddelande 1991:03.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. Naturvårdsverkets hemsida. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. Naturvårdsverkets hemsida. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket. Sveriges Natura 2000-områden. Naturvårdsverkets hemsida. www.naturvardsverket.se

Naturvårdsverket, 1996. Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.

Opublicerat källmaterial

Åtagandeplaner för EU:s miljöstöd

Ängs- och Betesmarksinventeringen 2002-2004

Bilagor

Förteckning över rödlistade arter påträffade i området

Objektskarta

Karta över Natura 2000-habitat i objektet

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori
KÄRLVÄXTER		
klätt *	<i>Agrostemma githago</i>	CR
åkerklätt	<i>Agrostemma githago subsp. githago</i>	CR
STORSVAMPAR		
stjälkröksvamp	<i>Tulostoma brumale</i>	NT

* =Åtgärdsprogram för arten finns/planeras

Rödlistekategorier:

RE - Försvunnen

CR - Akut hotad

EN - Starkt hotad

VU - Sårbar

NT - Missgynnad

DD - Kunskapsbrist

Natura 2000- habitat i objektet Sandvik SE0330202

